

Motion till riksdagen 2005/06: MJ525

av Anita Brodén m.fl. (fp, kd, c, mp)

Hållbar utveckling

Motionen delad mellan flera utskott

Innehållsförteckning

Innehållsförteckning.....	1
Förslag till riksdagsbeslut	2
Motivering.....	3
Mänskliga rättigheter och mänskliga skyldigheter.....	4
Hållbar samhällsutveckling präglad av en ekonomisk helhetssyn.....	5
Hållbar samhällsutveckling kräver en annan måttstock	8
Hållbar samhällsutveckling fordrar nya system	9
Hållbar samhällsutveckling och kvalitetssäkring	10
Hållbar samhällsutveckling behöver nya arbetsformer	11

Fel! Okänt namn på

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att ta initiativ till en konferens för att överväga skapandet av en förklaring om mänskliga skyldigheter.¹
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om krav på ekologisk hållbarhet vid olika former av stimulans och stödersättningar.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om ekosystemtjänster.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om betalning av miljöpåverkande utsläpp samt ersättning till de näringar som omhändertar restprodukterna.
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om värdet av att räkna nettonationalprodukt (NNP) i stället för bruttonationalprodukt (BNP).²
6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att Sverige ännu mer aktivt bör verka för att Europeiska kommissionen skall lägga fram ett direktiv om integrerad produktpolicy (IPP).
7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att kvantitativa och/eller kvalitativa delmål eller etappmål kopplas till kvalitetssäkringen av det hållbarhetsarbete som utförs av offentliga och privata aktörer i Sverige.
8. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att hållbarhetsaspekten skall inbegripas i kriterierna för SVT:s sändningstillstånd.³
9. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om behovet av att främja möten och dialoger kring hållbarhetsfrågor där ideella organisationers kunskap och engagemang tas till vara på ett bättre sätt.

¹Yrkande 1 hänvisat till UU.

²Yrkande 5 hänvisat till FiU.

³Yrkande 8 hänvisat till KrU.

Motivering

Vi lever i en värld där det ömsesidiga beroendet hela tiden ökar. Det gäller såväl för ekonomin som för ekologin och vår gemensamma mänskliga tillvaro. Men alltför ofta saknas den etiska insikten att konsekvenserna av våra handlingar innebär långsiktiga verkningar. Vårt samhälle gynnar snabbhet snarare än långsiktigt tänkande och reflektion.

Verkligheten har alltid varit komplicerad, men komplexiteten har ökat dramatiskt under de senaste decennierna. Den fortsatta snabba folkökningen, globaliseringen och teknikutvecklingen har spetsat till en problematik som vi levat med sedan lång tid. Sett från den enskilde individens horisont blir det alltmera uppenbart att det krävs kunskap från ett antal olika discipliner för att ha en chans att förstå och hantera den ökande komplexiteten. Behovet av helhetssyn och horisontellt tänkande – att förstå sambanden mellan olika sektorer – har blivit extra tydligt i och med globaliseringen.

I takt med folkökningen och den hela tiden växande världsekonomin utsätts ekosystemen för ett ständigt ökande tryck. De tydligaste exemplen är klimatförändringen, skogsskövlingen, jorderosionen, utfiskningen samt den allt allvarigare bristen på färskvatten i ett ökande antal regioner.

Alltsedan upplysningstiden har den akademiska världen – och därmed samhället – präglats av reduktionism och linjärt tänkande. Den primära utgångspunkten för utbildning, forskning och allt vetenskapligt arbete har varit att bryta upp olika problem i deras elementära beståndsdelar och analysera dessa. Den metodiken har givit mängder av positiva resultat. Specialistkompetens är självklart av oerhört stor betydelse. Men detsamma måste sägas om vikten av att förstå hur saker och ting hänger ihop och hur data från olika sektorer relaterar till varandra. Faktum är att specialiseringen drivits så långt att vi tappat en väsentlig del av vår förmåga att förstå helheten. Men vi har börjat lära oss genom erfarenhet att de system vi lever av och med inte alltid är linjära.

Det är viktigt att väcka hopp och stimulera till handling för en hållbar utveckling på alla nivåer genom att lyfta fram positiva erfarenheter från individuella och kollektiva initiativ. Det är viktigt att tydliggöra resultat av forskning, med relevans för en hållbar utveckling och hållbara individuella liv. Vidare behövs det en ny dialog där man tillåts att gå ut ur de traditionella rollerna och vinkla problemen på ett nytt sätt. Det internationella samfundets reaktioner, uttryckt i FN:s konferenser och millenniemål, visar på samstämmighet i analysen av frågornas samhörighet och allvar. Detta allvar uttrycks även i ”Gemensamt ansvar: Sveriges politik för global utveckling”, enligt vilken samtliga politikområden skall genomsyras av ett rättighets- och hållbarhetsperspektiv samt av solidaritet med fattiga.

Fel! Okänt namn på

Mänskliga rättigheter och mänskliga skyldigheter

FN:s allmänna förklaring om de mänskliga rättigheterna tillkom 1948. Inför högtidlighållandet av 50-årsdagen av denna händelse fick FN:s generalsekretärare 1997 motta ett förslag till allmän förklaring om de mänskliga skyldigheterna. En förklaring om de mänskliga skyldigheterna skulle utgöra ett komplement till förklaringen om de mänskliga rättigheterna.

Förslagsställare var företrädare för InterAction Council, ett organ för tidigare regeringschefer, vilket grundades 1983. Verksamheten där är inriktad på långsiktiga frågor inom områdena fred och säkerhet, ekonomisk vitalisering av världsekonomin samt universella etiska regler. Bland medlemmarna i InterAction Council återfinns i dag bl.a. Helmut Schmidt, Ingvar Carlsson, Jimmy Carter, Valéry Giscard d'Estaing, Mikhail S. Gorbatjov, Kenneth Kaunda och Ola Ullsten.

InterAction Council har lämnat en rekommendation om att FN skulle anordna en konferens om att överväga skapandet av en förklaring om mänskliga skyldigheter. Enligt uppgift från UD i september 2005 känner man inte till initiativet från InterAction Council. Någon deklARATION om mänskliga skyldigheter har inte utarbetats, konstaterar UD. Vi anser att det är hög tid att förslaget från InterAction Council åter aktualiseras och att den svenska regeringen tar ett initiativ till en konferens för att överväga skapandet av en förklaring om mänskliga skyldigheter. Detta bör riksdagen ge regeringen tillkänna.

I förslaget till Förklaring om de mänskliga skyldigheterna finns 19 artiklar inom följande områden:

- Fundamentala principer för mänskligheten
- Icke-våld och respekt för liv
- Rättvisa och solidaritet
- Sanningsenlighet och tolerans
- Ömsesidig respekt och partnerskap

I argumenteringen för den nya FN-förklaringen betonades att rättigheter och skyldigheter är ouplösligt länkade till varandra.

- Om vi har rätten till liv, då har vi skyldigheten (obligation) att respektera liv.
- Om vi har rätten till frihet, då har vi skyldigheten att respektera andra människors frihet.
- Om vi har rätten till säkerhet, då har vi skyldigheten att skapa förutsättningar för att varje människa skall kunna åtnjuta mänsklig frihet.
- Om vi har rätten att delta i den politiska processen i vårt land och välja våra ledare, då har vi skyldigheten att delta och säkerställa att de bästa ledarna blir valda.
- Om vi har rätten att arbeta under rättvisa och goda förhållanden så att vi kan sörja för en hygglig levnadsstandard för oss och våra familjer, då har vi skyldigheten att göra vårt bästa utifrån vår förmåga.

Fel! Okänt namn på

- Om vi har rätten att få utbildning, då har vi skyldigheten att lära oss så mycket som vår förmåga medger och, om möjligt, dela med oss av vår kunskap och erfarenhet.
- Om vi har rätten att dra nytta av jordens gåvor, då har vi skyldigheten att respektera, ha omsorg om och återställa jorden och dess naturresurser.

Hållbar samhällsutveckling präglad av en ekonomisk helhetsyn

Ordet ekonomi härleder sig till grekiskans *"oikos"* som betyder hus och *"nomos"* som betyder regel och kan översättas som "regler för huset". Om biosfären, dvs. det livsuppehållande systemet, uppfattas som "huset" skulle ordet ekonomi betyda regler för skötseln av det livsuppehållande systemet. Under miljarder år av utveckling har naturresursbasen byggts upp här på jorden. Uppbyggnaden av resurser har skett via processer i ekosystemet, framför allt genom växternas fotosyntes. Via fotosyntesen överför växterna högkvalitativ energi från solljuset (exergi) till sig själva när de omvandlar koldioxid, vatten och närsalter till biomassa.

Den naturliga produktionen av resurser var länge större än förbrukningen och nedbrytningen av dem. Idag råder det motsatta läget. Om det livsuppehållande systemet skall vara uthålligt, måste ekonomin belöna beteenden som medför att ekosystemet förbrukar mindre energi, alternativt fixerar mera energi från solljuset. Införandet av sådana regler skulle revolutionera ekonomin och få genomgripande konsekvenser för vårt sätt att bete oss.

Genom olika styrmedel som både omfattar lagstiftning och ekonomiska verktyg anser vi att man kan bygga en politik för hållbar tillväxt. Den måste byggas i gemenskap med andra länder och i vår del av världen utgör EU en av de viktigaste institutionerna för att driva detta arbete. EU har lyckats genomföra åtgärder som vi är säkra på att inget enskilt land skulle klara av – exempel är handel med utsläppsrätter, vattendirektivet, avfallsdirektivet samt förhoppningsvis ett nytt och kraftfullt kemikaliedirektiv (REACH). Sverige måste ytterligare driva på det gemensamma arbetet inom olika internationella arenor, i synnerhet på EU- och FN-nivå.

Vi anser också att man bör skapa ett system som på rätt sätt belönar aktörerna – privatpersoner, kommuner, företag m.m. – när de genom sitt agerande bidrar till att minska miljöbelastningen så att den samlade kostnaden för att nå miljömålen minimeras.

Vi anser att det är en viktig principiell hållning att krav på ekologisk hållbarhet vid olika former av stimulans och stödersättningar skall gälla. Detta bör riksdagen ge regeringen tillkänna.

Marknadsekonomin har många fördelar. Historiskt har marknadsekonomin dynamik gett många ekonomiskt välstånd, vilket nu också märks bland en växande medelklass i tidigare utvecklingsländer. Å andra sidan har ibland både de sociala förhållandena och de ekologiska systemen fått sitta emellan.

Fel! Okänt namn på

Marknadsekonomi måste därför kompletteras med en klok politik för att fungera väl, inte minst för att kunna säkerställa den långsiktiga kvaliteten och bärkraften hos de livsuppehållande systemen. Det krävs därför nya grepp för att få marknadsekonomin att entydigt verka för en hållbar utveckling och inte som ibland är fallet idag – utgöra ett hinder för den.

Hållbarhet handlar om att upprätthålla både det globala och det lokala samhällets försörjningsförmåga över tiden. Att förädla naturens resurser till nödvändiga och önskvärda varor och tjänster utan att varken uttaget och användningen av naturresurser eller restprodukterna i form av utsläpp och avfall äventyrar ekosystemens eller människans hälsa.

Hållbarhetens sociala dimension handlar om att utveckla det goda samhället utan vilket varken miljön eller ekonomin fungerar i längden. Det handlar om förekomsten av regler och goda institutioner och acceptansen av dem, vilket återspeglar sig i samhällets normer. En hållbar utveckling av miljön, ekonomin och de sociala förhållandena är nödvändigt, och två av tre räcker inte – utan urholkas en eroderar så småningom också de andra två.

Marknadsekonomin är helt beroende av välformulerade och välfungerande omgivande regler för att kunna fungera. För naturresursbasen saknas på många håll ännu regler över huvudet. I ord värnas miljön från alla håll, men när det kommer till handling låser ofta de olika viljorna varandra.

De starkaste krafterna som styr den globala samhällsutvecklingen idag är marknadskrafterna. Marknadskrafterna ger ett ökat materiellt välstånd som kommer många till del samtidigt som det utsätter lokalsamhällen och deras näringsverksamhet och försörjning för stora påfrestningar – både ekonomiskt och socialt. En växande ekonomi kommer att leda till ett hårdare tryck på naturresurser och ekosystem samtidigt som resurser tillskapas att lösa många miljöproblem.

Det råder idag brist på naturresurser. Mest omtalad är den ändliga naturresursen olja, men det börjar också råda brist på förnybara resurser, vilket är mycket allvarigare, eftersom ett överutnyttjande kan leda till att en potentiellt evig förnybar resurs övergår till att bli ändlig. Både fisk och grundvatten har på många håll i stort sett övergått från att vara en förnybar resurs till en ändlig – det är kapitalet vi tär på, inte räntan vi skördar.

Vad det dock råder allra mest brist på är ekosystem som har förmågan att hantera alla de restprodukter i form av miljöpåverkande utsläpp och avfall som ekonomiska aktiviteter leder till. Eftersom jordens yta är konstant, och trenden idag är att de flesta ekosystem fungerar allt sämre istället för allt bättre, kommer utbudet av de ekosystemtjänster som kan ta emot restprodukterna att minska. Samtidigt ökar efterfrågan i takt med att världsekonomin växer. Att den ekvationen går allt sämre ihop är framöver det största hotet mot miljön, ekonomin och de sociala förhållandena.

En positiv trend är att de flesta enskilda varors miljöbelastning minskat, men sammantaget medför fortfarande en växande ekonomi ökad miljöpåverkan. Marknadsekonomin med dess nuvarande regelverk hanterar alltså de flesta avarter på arbets- och kapitalmarknaden, men på miljöområdet motverkar marknadskrafterna snarare än stöder en ekologiskt hållbar utveckling. De

klimatförändringar, grundvattenbrist och hälsobekymmer vi ser kan snabbt få stora ekonomiska och sociala konsekvenser.

Hur får man då till ett bättre regel- och ramverk runt marknadsekonomin och dess miljömässiga konsekvenser? Hur kan marknadsekonomin stödja istället för att föröda en hållbar utveckling? Hur kan man skapa en grön marknadskraft?

De gröna näringarna har en central roll i ett hållbart samhälle och behöver få lönsamhet för att kunna utvecklas. Detsamma gäller regionerna, där de ytkrävande ekosystemen som skall ta emot våra restprodukter och bygga om dem till förnybara naturresurser finns. Idag utarmas både de traditionella gröna näringarna och regionerna, trots stora stödinsatser. Ägarna och brukarna av ekosystemen får idag betalt för att de levererar förnybara naturresurser till råvarumarknaden – men de får bara betalt i sin egenskap av leverantör, inte i sin egenskap av miljömässig problemlösare. Men utan en rad ekosystemtjänster som kan hantera alla andra ekonomiska verksamheters restprodukter eroderar den ekologiska hållbarheten, och på sikt då den ekonomiska och sociala hållbarheten.

På sikt måste marknadsekonomin omgärdas av ett ram- och regelverk som ser till att alla ekonomiska verksamheter betalar dem som tar hand om deras miljöpåverkan. Först då kommer alla ekonomiska vardagsbeslut i hushåll, företag och offentlig sektor – marknadskrafterna – att verka för, snarare än emot, en hållbar utveckling. Då kommer de gröna näringarna, som fram tills idag utan ersättning förvalt de livsnödvändiga ekosystemtjänster som åter-skapar förnybara resurser av vårt avfall och våra utsläpp, att få betalt efter hur mycket miljöutrymme de skapar åt den övriga ekonomin. Detta bör riksdagen ge regeringen tillkänna.

På miljöområdet visade FN:s Millennium Assessment (<http://www.millenniumassessment.org>) att flertalet av jordens ekosystem producerar under sin förmåga på grund av mänskligt orsakad miljöpåverkan. Intressant är att de flesta samhällsintressen ofta är någorlunda överens om nödvändigheten av hållbarhet på övergripande nivå, men att det praktiska genomförandet nästan alltid brister.

Om alla miljöpåverkande verksamheter inte bara betalade för den arbetskraft, det kapital, och de naturresurser de tog i anspråk, utan också för det miljöarbete som krävs för att ta hand om verksamhetens miljöpåverkan, skulle det uppstå en ny marknad. En sådan marknad skulle också vara ett sätt att återupprätta den bortglömda ekonomiska produktionsfaktorn – historiskt kallad jord eller mark. Med dagens miljösituation världen över måste naturens förmåga att ta hand om ekonomins miljöpåverkan, och återskapa avfall och utsläpp till förnybara resurser, inte bara själva råvaruleveransen, uppmärksammas. Samhället måste se till att ekosystemens långsiktiga förmåga att klara förändring och vidareutvecklas (resiliens) inte minskar, vilket också lyfts fram i Miljömålspropositionen (2004/05:150). Annars riskerar samhällets sårbarhet att öka och vår långsiktiga valfrihet att minska. Detta bör riksdagen ge regeringen tillkänna.

Fel! Okänt namn på

Hållbar samhällsutveckling kräver en annan måttstock

Med tillväxt menas oftast att BNP – bruttonationalprodukten, värdet av alla varor och tjänster som produceras genom lönearbete i ett land under ett år – skall växa. BNP-nivån sägs mäta hur rikt vårt land är. Förändringen av BNP, tillväxten, mäter hur mycket rikare vi blivit sedan förra året. Tillväxt betyder att det finns mer, och ofta är mer bättre än mindre, men inte alltid.

Just nu har Sverige hög tillväxt, men en demografikris, företagsflytt till låglöneländer samt klimatfrågan påtalas ofta som ett hot mot fortsatt tillväxt. Ökar satsningarna på utbildning, förbättras folkhälsan och minskar klyftorna så ökar sannolikheten för en god utveckling. Om många är arbetslösa, sjuka och den sociala utslagningen ökar försämras å andra sidan förutsättningarna.

Den som vill mäta förändringarna i ett lands ekonomi måste alltså hålla reda på mycket mer än BNP. Precis som ett företag kan få upp sitt resultat genom att sälja av sina tillgångar kan BNP kortsiktigt blåsas upp genom att man tullar på nationens förmögenhet. Att ett land som ökar sin BNP genom att föröda sin resursbas kommer att få problem med sin försörjning är lika självklart som att ett företag som betar sig så riskerar att gå i konkurs.

Om en ekonomi kan förena hög tillväxt med absolut sett minskad miljöpåverkan är det utmärkt. Ekonomin måste rättas in så att vi når uppsatta miljömål byggda på vetenskaplig grund. Ett skyddande ramverk behövs men man måste också investera i människors kunskaper och ekosystemens förmåga att i sina kretslopp göra om våra restprodukter till nya naturresurser.

FN har regler för hur man korregerar BNP för det faktum att maskiner och byggnader slits över tiden. Brutto blir då netto – BNP blir NNP. Bara genom att få alla beslutsfattare att prioritera nettotillväxt istället för bruttotillväxt skulle mycket vara vunnet. Speciellt som FN-handböcker nu har börjat publiceras om hur man i nettomåttet skall få med effekterna av att oljekällor, gruvor och fiskevatten töms. När överuttag av naturresurser registreras lyfts den problematiken upp på den politiska agendan. Den svåraste biten återstår dock – ekosystemhälsan – men genom en marknad för ekosystemtjänster skulle även den problematiken få en prislapp. På det sociala området finns statistik om ohälsa, arbetslöshet och utslagning, och även vissa uppskattningar av vad dessa icke-önskade företeelser kostar. Så länge BNP ändå växer verkar beslutsfattarna nöja sig med det. Men inför den stundande demografikrisen – när allt fler äldre skall försörjas av i värsta fall ett minskande antal förvärvsarbetande – har det börjat höras röster om att samhället inte har råd att låta bli att på alla sätt få bukt med arbetslöshet, ohälsa och utanförskap. En socialt justerad nettonationalprodukt skulle visa på vinsterna med ett bättre socialt ramverk i samhället.

Gärna tillväxt, men bara om den sker inom ramen för livskraftiga ekosystem och goda sociala villkor. Annars är det inte fråga om långsiktig ekonomisk utveckling. Skall vi kunna veta om tillväxten är hållbar måste vi systematiskt mäta vad som händer över tiden med naturkapitalet, humankapitalet och det sociala kapitalet. Vissa av dessa mått gör sig bäst i penningstermer

men det krävs också biofysiska mått som exempelvis mäter omsättningen av energi och material i samhället, och jämför dessa med naturens förmåga att få fram och ta hand om dem.

Hållbar samhällsutveckling fordrar nya system

För att nå hållbar utveckling är det inte tillräckligt att efterhand vidta effektiviseringsåtgärder och reducera olika typer av avfall och föroreningar inom produktionen. Dyliga åtgärder äts snabbt upp av den ökade tillväxten. För att hantera de växande miljöproblemen, orsakade av snabbt ökad produktion och konsumtion, krävs ett nytänkande i industrin och bland beslutsfattare på alla nivåer.

Som ett led i en ny generation av miljöpolicy på EU-nivå har därför IPP-begreppet lanserats. IPP (Integrerad Produktpolicy) utgår från hur en produkt eller tjänst är designad och innebär ett övergripande ramverk för integreringen av olika miljöaspekter genom att tillämpa ett strikt livscykel-tänkande.

Råvaruutvinning, produktion och produktdesign bör inspireras av och i så stor utsträckning som möjligt ligga i linje med naturens egna processer. Cykliska flöden av material och resurser måste uppmuntras och industrin måste ta steget bort från de linjära flöden som idag till stor del karakteriserar produktionsprocesserna.

Uttjänta produkter bör helst inte förvandlas till onyttigt avfall utan bör separeras och bearbetas för att kunna återvända in i nya produktionscykler. Syftet är att minska miljöpåverkan från alla aktiviteter längs produktkedjan – alltifrån utvinningen av råvaror, själva produktionen, påverkan under användningen samt effekterna från omhändertagandet och återvinningen av avfallet. Målet är att gå ifrån dagens i stort sett linjära resursflöden och ständigt ökande volymer av restprodukter och avfall till ett system präglad av resurseffektivitet, avfallsminimering, kontrollerad användning av farliga ämnen samt återställande och utökning av naturkapital.

För att IPP skall kunna bli verklighet krävs att priserna på varor och tjänster i mycket större utsträckning reflekterar principen om att förorenaren betalar, dvs. miljökostnaderna måste vägas in i marknadspriset.

Industrin bör uppmuntras att förnya de traditionella företagsmodellerna för att underlätta utvecklingen mot en mera systembaserad verksamhet, kännetecknad av funktionellt tänkande, en utveckling baserad på naturens processer samt samverkan mellan olika industriella verksamheter för att möjliggöra att restprodukter från en process kan bli råvara i en annan. Vidare bör grön upphandling inom den offentliga sektorn uppmuntras. Andra viktiga styrmedel är information, forskning och utveckling samt en utveckling av starkare incitament för att främja hållbara produktions- och konsumtionsmönster.

Som redan framhållits har IPP fått stort utrymme i debatten på EU-nivå. Kommissionen synes dock för närvarande tveka om att lägga fram ett direktiv i syfte att upprätta de ramar och systemvillkor som är nödvändiga för att im-

Fel! Okänt namn på

plementera livscykelänkandet och uppmuntra företagen att organisera sin verksamhet efter biologiska linjer. Här kan Sverige spela en viktig roll som pådrivare.

I detta sammanhang vill vi påpeka att en fullständig miljödeklaration på samtliga varor och tjänster behöver införas för att ge konsumenterna ett förbättrat faktaunderlag inför sina beslut. Miljön och ändliga råvaror skulle sparas väsentligt med nya produktionsteknologier som bättre kan använda förnybara material. Detta leder till mer långsiktigt hållbara, och i det långa loppet billigare, produkter vilket innebär en låg livscykelkostnad. Detta bör riksdagen ge regeringen tillkänna.

Hållbar samhällsutveckling och kvalitetssäkring

Offentliga och privata aktörers arbete för en hållbar utveckling skall bedrivas på ett systematiskt sätt. En övergripande kvalitetssäkring av dessa aktörers hållbarhetsarbete är därför önskvärd. Kvalitetssäkring handlar om att åstadkomma ständiga förbättringar i fråga om konkreta resultat och arbetssätt. En förutsättning för detta är en tydlig ansvarsfördelning, en effektiv organisation, regelbundna utvärderingar och god uppföljning och redovisning. Kvalitetssäkring av hållbarhetsarbetet skall även syfta till en ökad helhetssyn och ett mera integrerat arbetssätt. På detta sätt kan risken för att målkonflikter uppstår mellan ekonomiska, sociala och miljömässiga mål minimeras. Kvalitetssäkringsarbetet bör åtföljas av kvantitativa och/eller kvalitativa delmål eller etappmål – nationellt, regionalt och lokalt. Detta bör riksdagen ge regeringen tillkänna.

Medievärlden har ett stort ansvar för hållbarhetsfrågorna. Genom reportage, utbildning och debatt kan medierna spela en viktig roll i hållbarhetsarbetet. Dessa viktiga roller måste stärkas, i synnerhet inom Sveriges Radio med sitt public serviceuppdrag. Sändningstillståndet för SVT håller för närvarande på att revideras. De nya sändningsdirektiv som kommer att gälla i framtiden bör även inbegripa ett hållbarhetsmål. Det skulle ge SVT ett incitament att på ett tydligare sätt redovisa de utmaningar och det arbete som bedrivs för att nå ett hållbart samhälle. Detta bör riksdagen ge regeringen tillkänna.

Frågor som rör förörternas problem, ungdomarnas situation och invandrarernas bristande integration i samhället hamnar alltför ofta utanför hållbarhetsagendan. Regeringen bör vara pådrivande för att den sociala dimensionen på ett tydligare sätt inbegrips. Vi anser också att viktiga frågor rörande arbetsrätt och arbetsmiljö måste finnas med i arbetet med en hållbar samhällsutveckling.

En stor potential inom hållbarhetsområdet står att finna hos många ideella organisationer. Det finns exempelvis många invandrarorganisationer som skulle kunna ingå i olika samarbetsprojekt kring hållbarhetsfrågorna. Det är värdefullt att dessa bereds plats i olika forum för ett tillvaratagande av deras kunskap och engagemang. Detta bör riksdagen ge regeringen tillkänna.

Hållbar samhällsutveckling behöver nya arbetsformer

Nya arbetsformer måste skapas om vi skall uppnå en hållbar utveckling baserad på helhetssyn. Vi anser därför att samhället behöver skapa nya institutionella plattformar för hållbarhetsarbetet. Vi anser att regeringen, liksom kommuner och andra samhällsinstanser, behöver bilda utvecklingsavdelningar för hållbar utveckling. De allra flesta företag har idag utvecklingsavdelningar väl medvetna om att det inte går att få fram ny teknologi utan en organisation som ger stöd åt utvecklingsarbetet. En utvecklingsavdelning för hållbar utveckling skulle kunna utveckla långsiktiga lösningar – tekniska, sociala, ekonomiska, institutionella etc. – som främjar hållbarhet på bästa sätt. Det är viktigt att Agenda 21-arbetet på kommunal och statlig nivå kvalitetssäkras så att arbetet blir systematiskt.

Cardiffprocessen, som innebär att EU inom alla sektorsområden skall integrera miljöhänsyn, går trögt. Processen försvåras bl.a. av att det finns ett antal samhällsmonopol som i flera fall omöjliggör alternativa tekniska lösningar som främjar ekologisk hållbarhet. Som exempel kan nämnas att det idag är mycket svårt att utveckla alternativa avloppslösningar. Detta är en fråga som mycket väl skulle kunna tas upp inom Cardiffprocessen.

Stockholm den 5 oktober 2005

Anita Brodén (fp)

Sven Gunnar Persson (kd)

Roger Tiefensee (c)

Åsa Domeij (mp)